

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Péntek

43. szám.

Pest, június 8-kán 1849.

E lap megjelenik minden nap este, vasárnapot kivéve.

Előfizetés mai naptól december végeig Budapesten házhordással 5 fr., vidékre postán borítékban 6 fr. p. p.

Hónapos előfizetés csak helyben, s a hónap első napjától kezdve fogadtatik el.

Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban (Országot Kúnewalderház) és minden postahivatalnál.

Hirdetések egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 2 kr. pp.

Egyes szám ára 3 kr. pp.

Folyó hó 16-dikán fog megjelenni a „Respublica” ezimű politikai lap, mely némileg más alakban már régebben tervezve volt.

A közhiedelem szerint e lap Szemere organuma fog lenni, mi által az addig, míg Szemere miniszter, félhivatalos szint fog viselni.

A dolgozó társak közül Csengeri és Kemény Zsigmond említettnek, oly kétségtelen hitelű nevek, melyek bármely lapot Magyarországon magukban is az első rangnak közé képesek emelni.

Szerkesztője Erdélyi leend, kiről a monda azt tartja, hogy másfél perczenttel mindig liberalisabb midőn beszél, mint mikor ír, mi dicséretére válik, mert vannak emberek, kik száz perczenttel liberalisabbak, midőn irnak; midőn beszélnek, közönyösebbek; midőn tesznek, pecsovicsok.

Ez utóbira nézve például: Kovács Lajost hozzuk fel, s különösen azon okból, mert némi utcai beszédek szerint ezen tekintetes uraság is részt fogna venni a Respublica kiállításában.

Természetesen név nélkül. Ez neki szokása. Ab initio et ante secula Kovács Lajos mindig így tett. Jól tudván azt, hogy a hol az ő neve megjelen, onnan a politikai őszinteségnek s valódi liberalismusnak utolsó sugára is elenyészik. Az embernek önkénytelenül Szatmármegye jut eszébe, az urbéri visszaélések, a temérdek panaszok, melyekről olvasóinknak a legkiterjedtebb adatokkal fogunk szolgálhatni.

Az alvidékről írják:

Perczel alatt álló táborunk egyesülve a péterváradai várórséggel megtámadá a roppant sáncokkal ellátott Kaméniczát, s már hét sáncot bevének, s bennök 14 ágyut, midőn két tiszt száz emberrel a Ferdinand d'Este sereztől, egy Donmiguél kapitány az ellenséghez átmenvén, ter-

vünket elárulá; minek következtében a mieink visszanyomattak; az elfoglalt ágyukból csak hetet hozhatván el magokkal. —

Ujonezaink mint gomba szaporodnak, jobbadán banátusi oláh és rácok, az emberi nem közös szabadságáért küzdő harcossaink közt csak ilyen, de szebb fiúk nem léteznek, néhányat kivéve, mind üles ember; kár hogy a főtisztek közül egy sem, a tanító altisztek közül pedig kevesen értik anyanyelvüket.

Somogy és Baranya megyékből eddig egy ujonez sem érkezett, Bácsban fekvő városokban jelesül Szabadkán igen lassan halad a kiállítás.

A bécsi lapok, melyeket ugyan csak június 3-dikáig olvashattunk, mintegy ketté vágatván, egyszerre elhallgattak a muszkákkal.

Az okait legfeljebb csak sejteni lehet, biztosan nem tanácsos akármit is állítani, mert könnyen megtörténhetnék, hogy valaki kék-üveges pápaszem-okosságával bebizonyítaná, hogy a magyar földre egy fél muszka sem jöhet, s estére itt volna a futár, hogy Szakolezánál első intradára 40,000 jött be közülök.

Muszkaországunk természetesen hajlamai vannak Magyarországra elnyelésére. Erősnek érzi magát, s bizton hiszi, hogy velünk könnyen elbánik.

Ámde ott van mindig az európai háboru lehetősége.

Franciaország s Anglia mindennap megváltoztathatja kormányát, és sokkal előbb, mintsem gondolnók, eljöhethet az idő, melyben a párisi kormány kinyilatkoztatja: „ha Oroszország Magyarországra a revolutio legyőztetésére sergeket küld, Franciaország belép Németországba, hol mint szabadító fog a néptől fogadtatni, s az apró fejedelmek úgy fognak lehulni trónjaikról, mint a verebek az eperfáról, midőn a falusi gavallérok közéjük flintáznak.

Egy hónap előtt, midőn Austria a muszkával hazánk felett alkudozott, a francziák illetén lépése nem forgott kérdésben.

Azóta nagy változásoknak lón kitéve Németország, a délnyugoti rész mindenfelé teljes revolutióban van, s a mozgalom ezuttal esudásan komolynak is látszik, mert mindenütt azon kezdik, hogy a nép szent ügyét összekötik a katonaság megnyerésével.

Baden már tiszta republica. Studgardról egy Frankfurti professor azt dictiózta: hogy dicső vagy te, oh Studgard, dicső mint Debreczen, honnan a magyar szabadság megmentve lón.

A legnagyobb valószínűség van tehát arra, hogy Muszkaországot a berohanástól leginkább a

Német mozgalmak legújabb fordulata tartóztatja vissza.

Ha Magyarországon muszka van, a republicanus németek a kétségbeesés hangján fogják fellármázni a francziákat.

Ezeknek ugy sem kell sok, mert a rajnai határok, hol különben is francziásan gondolkodik és érez a nép, nagyon érdeklik őket.

A muszka mindig attól feltételezte segélyadását, ha azzal az európai háborut, mely a revolutio harcza volna a reactióval, kikerülheti.

Midőn tehát berohanásával okvetlenül bekövetkeznék az, mitől méltán félt, okosabbnak hiszi, ha fegyvereit nem zöröggeti annyira.

Lehet azonban még egy másik okát is gondolnunk annak, hogy a Muszka késik

S ezt Austria félkegyelmű politikájának, s fősvényégének lehet köszönni.

Először minket a rácokkal és Sz.-Tamással akart megverni, azután elégnék hitte Jellachichot küldeni ránk, s végre jött Windisgraetz, kinek, ha Austria okosabb lesz, legelőször kellett volna jönie.

Most Austria a muszka ezár prémes bandája alá veti magát.

De azért most is sokkal fősvényebb, most is nyomorubb, mintsem nagyszerű tudna lenni.

Először csak azt látszik kívánni a hatalmas protectortól, hogy a ezári sergek tartsák elfoglalva Austria, és kivált Galiczia azon városait, melyekben a revolutio virágai bővebben tenyésznek, mint faluhelyeken.

Mondják, hogy Radeczki maga is az osztrák dicsőség megfertőztetését látja abban, ha a százados és győzhetetlen osztrák armada meg nem tudna verni egy olly csöcselék sepredéket, mint a millyennek nevezé Austria mindig a magyar forradalmat.

Austria összeszedi utolsó erejét, de mi tőle már soha de soha többé félni nem fogunk, ellenben neki előbb lesz oka tőlünk félni.

A pesti republica lehetlen, hogy ne villanyozza fel az István templom környékét. És utáltabb, gyűlöltebb és a közmegevetés sulyával inkább leveretett család a Habsburgokénál ugy sem létezik.

Januártól aprilisig uralkodott e faj e hazában, s valóban hosszú volt e szenvedés, de mi az négy hónap a históriában, mi az négyszer harmincz nap egy nemzet életében?

Mi volna nem négy hónap, nem négy év, de tán negyven esztendő is, meddig Izraelnek tévelygni kellett a pusztákon, mig az igéret földére jutottak, ha igazat beszél az irás?

És ime négy hó alatt ama dölyfös herczeg, kit önök Pest polgárai közelebből ismerhettek, mint mi, meg lett verve.

Pedig már nem szükség titkolni, hogy midőn az ellenség, mintegy 70–80 ezer teljesen felszerelt s jobbra régi begyakorlott katonasággal jött, mi ott Posonban alig 29–30 ezerrel fogadtuk a pusztító vendéget.

Hát még akkor hogy állottunk, midőn Jellachich Fehérváron volt. Gondolja tán valaki, hogy a 45 ezernyi horvát ellen, mellyből ugyan 8 ezer Roth alatt lassabban közelgetett, többet állíthatunk 9–11 ezernél.

Épen nem, hanem erőnk a csata perzei alatt emelkedett mindig.

És ha most Austria, sergeit összeszedve, a muszkát pedig magához véve ránk talál ütni, higgye meg az olvasó, köztünk s az ellenség között távolról sem lesz olly nevezetes aránytalanság, mint kezdetben a mi tizenegyezerünk volt a 45 ezer ellenében, mint 30 ezerünk volt a nyolezvan ezer ellen.

Austria nem tudja mit cselekedjék. Egészen az orosz karjába vetni magát, alkalmasint ollyan lenne, mint az esőről zápor alá jutni. A kifejlett muszka protectoratus savanyubb alma, mint Magyarország elvesztése.

Azért Austria azt mondja: Meg fogja ő a magyarnak mutatni, mit tud. Tartsa csak otthon jó rendben a szénát a szomszéd, a többit elvégzi ő.

És meg fog újra bukni.

Megbukni úgy, hogy utolsó forrásait kimerítve látván, midőn esuszva fog az északi protector lábaihoz közeledni, a muszka könnyen azt mondhatja:

Barátom és császárcollegám, Szeppi, nagyon sajnálom, de ha most megmenteném is önt, ön ollyan szegény, hogy a megmentett maradványokkal alig tudna csak engem is kielégíteni, a mivel tartozik.

A creditor igen nyájas és barátságos publicuma szokott lenni az istennek.

Hanem a ki a maga megmentésére nyo noruságosan kölcsönöz, soha sem jöhet rendbe, egymásután bukik, s végre midőn hitele kimerítve van, megmentése lehetlen.

Igy járt el az ostobául büszke osztrák dynastia. Nagy hitele volt mindenfelé, s dynastiája fenntartására nem csak bensőleg meggyökerezett royalismus, hanem kívülről is temérdek kutforrások kulesait bírta.

És nem lépett fel, ha már kénytelen volt gazembernek lenni, legalább annyira mennyire dicsőségesen és nagyszerűen.

Hanem hitelét egymásután haszon nélkül kimeríté. A rácz lázadás s Jellachich betörése kisserü politika volt, s e mellé még ezalatt kiveszett a magyarból a királyság iránt minden létezett pietás. A Windischgrätz féle újabb hitel merités nem pótolta ki a régiek hibákat.

Igy lesz a muszka segítség is, midőn az osztrák sergek újra visszafutnak túl a határookra, kérvén a protectort, hogy immár tettelesen venne részt a czár a forradalom legyőzetésére.

Akkor már Oroszország többé nem segíthet. Keleti Európában a democratia újabb győzedelme ismét s még nagyobb mértékben fog áthatni a délnyugoti németekre, sőt valószínűleg Austria népére is, s különösen Bécsre.

Akkorára Oroszországnak bele kezdeni a magyar háboruba annyi volna, mint egy magának neki menni az egész európai revolúciónak.

Oroszország okosabb mint Austria, hol a cabinetben, félig-vén asszonyok, gyermekek és meggöthösödött Matuzalemek határoznak.

Oroszország Austriával s a porosz királlyal együtt még megkísérhetné a democratiaival kardot mérni, de Oroszország akkor, mikor mellőle senkitől sem szánva a Habsburg-ház kidől, nem fogja tanácsosnak tartani, olly fába vágni fejszét, mellyből legfelebb csak a nyelét húzhatja vissza.

Pest junius 8.

Megbukhatik-e és melly kérdésben a mostani ministerium, sokan kérdezik kíváncsian.

[Mi már mostan látunk a jelen kormányban több olly elemet, melly annak a jelen alakban lehető fenmaradhatását szinte lehetlenné teszik.

Első hibája e kormánynak mindenesetre az, hogy az egyének, Szemerét s utána Vukovicsot kivévén, mindenek inkább, mint parlamenti emberek. Görgeiről nem szólunk, mert az ő szószéke a délczeg paripa, parlamentje a csatasik.

Összehasonlítva az első ministeriummal, a mostani a régiek hatalmával s tekintélyével százdreszben sem mérkőzhetik.

Azok a haza legnagyobb hirü 8 szónokai voltak. A szónoki tudomány ugyan nem volt egyszeremind tehetség kormányozhatni, de hogy e tehetséghiány kitűnjék, óriási események czáfolatainak kelle közbejőni.

Az első ministeriumban ott volt Kossuth. Az ő szava minden perczen unanimitast volt képes előidézni; most e hatalmas factor a parlamenten kívül áll.

Azonban leglényegesb hiánya a jelen kormánynak az, hogy legtöbb tagjai az előtök lobogó zászlónak nem annyira természetes és eredeti követői, mint inkább csak oda csatlakoztak ahhoz.

Forradalom, republica, democratia roppant nagy szavak, és ezerszerre szélesb értelműek, mint sem azokat ollyan emberek felfogni tudnák, kiknek az első eszmélet óta nem ezek voltak mindennapi kenyerek.

Vannak a ministeriumban egyének, kik forradalmiak lenni nem mernek, republicanusok lenni nem tudnak s democraták lenni nem akarnak.

De legnagyobb megölő betűje e ministeriumnak az a restaurationalis modor, mellyet hivatalba léptekor behoztak.

A ministeriumok ingatagságban tarthatására leghathatosb mód az, ha az új ministerek divatba kezdik hozni a bureaunak ujoni szerkesztetését.

Három hónapnál tovább egy ministerium sem tarthatja fen magát, ha a ministeri crisisek után az ezernyi hivatalkeresők mindannyiszor egy nagyszerű restauratióznak néznek elébe.

Ezt a jelen ministerium szerencsétlenül megkezdte.

Ha egy újabb lesz, azon fogja kezdeni, hogy mind azon élhetetlen hivatalnokokat, kiknek azon kívül, hogy a vármegye urai voltak, semmi, de semmi érdemök nincsen, az utolsó lábíg elcsapni kénytelen leend.

Ha tetszeni fog, rakásostul hozunk fel neveket, kik a magasb hivatalokra, minden legkisebb érdem nélkül jutottak.

Ezeket egy új kormány egy óráig sem szenvedheti meg.]

Párbeszéd, Bécsben egy Radeczki táborából került, s egy Windischgrätz alatt szolgált tiszt között.

Az. Beszélj nekem valamit a magyar armadáról.

Ez. Nem sokat lehet rólok mondani.

Az. Mit tartanak a magyar gyalogságról.

Ez. Nyomoruság. A régi serezek elkorcsosultak, az ujak a honvédek, mindenféle összeviszsa felszedett gyülevész.

Az. S a tüzéség?

Ez. Szót sem érdemel.

Az. A vezérek?

Ez. Nevetség. Holmi quittirozott hadnagyok, s egy pár kalandor.

Az. De tán a huszárok érnek valamit?

Ez. Megjárja. De már nem a régiek ők sem, camerad, midőn a császárt szolgálták, el vannak ezek is satnyulva, lovaik kiesigázvák, a huszárnak csak a hire van még.

Az. Örömmel hallom, hogy úgy van, mert a rosz akaratuak a magyar tábornagyon dicsérik.

Hanem azt az egyet nem foghatom meg, miképen történt az, hogy ti a Tiszától kezdve egész Pozsonyig mint az eszeveszettek futottatok vissza?

Ez. Camerad! Épen ez az, a mit én egyáltalában nem vagyok képes megfogni.

Az. Sapperment, ki magyarázza meg nekünk ezt a rejtvényt?

Ez. Már arra magam is curiosus volnék. De nincs ollyan ember a világon, ki ezt megmagyarázhassa. Ez a világ legelrejtettebb mysteriuma.

Kr.

A lettint gót századok sötétségéből, mint madárijesztő váz, fenmaradt egy korhadtt oszlop rettentő példájára az 1849-dik évnek.

Ezen ember kanonok: Fejér György: egy rengeteg vén ember, ki aligha, mint regementspater már akkor jelen nem volt, midőn Lothréngen Károly ős Budavárát a törököktől visszavette.

Arra volna az ember curiosus, ha főtisztelendő Fejér György a régi Buda bevételének ünnepegyére kivilágította-e ablakait vagy nem?

Mi azt hisszük, hogy igen, s gyanítjuk hogy Fejér György ezen kivilágításból egy nevezetes tanuságot von magának.

Azt tudni illik, hogy az ablak kivilágítása mindenek felett pénzbe kerül.

Négy ablakba, négy gyertya! ez istentelen pazarlás, s azért a legutóbbi ünnepélyen Fejér Györgynek mind a négy ablakai feketén maradtak.

Tán feledésből?

Nem. Egymásután mentek hozzá a szomszédok, kik figyelmeztették őt Magyarország legszébb napjára.

Oh Fejér György, ki háromszáz hetven éven át folytonosan a históriát vetted tanulmányul, milly nyomoruan czáfolod meg önmagadat.

Volt-e szebb napja Magyarországnak, mint midőn független nemzeti kormánya, s a nemzeti gyűlés győzelmi pompával foglalta el a fővárost.

Mit tartasz te, oh Fehér György, a históriában szép, ha Maria Teresia porontyairól, s tán ismert trombitásáról is, ha kell 66 kötetet tudnál és tudtál össze írni.

Lássa ön, öreg tátija mindnyájunknak, meny nyi drága gyertyát pazarolt fel ön míg azon sok butaságot összecompillálta.

Nem jobb lett volna önnek azon sok gyertyából négy kurta szála csak át megspórolni, s megünnepelni vele a haza legdicsőbb napját.

Mint czáfolja meg ön, ön magát, ha ezer érdektelen apróságok kedvéért minden nap egy egész szál gyertyát elégetett, most pedig, midőn kiáltottak önnek, hogy világítson, azt felelte vissza:

Jam dormio a septima hora.

Sokan panaszkodnak a fegyverbeszedő bizottmányka ellen, melly ez ügyben igen mysteriose járt el. A kormány minden használható és beadott fegyverre bizonyos árt határozott, mit azonban sok beadó nem kapott meg, de az álladalomnak mint kifizetett ár alkalmasint beszámíttatott. A bizottmány egészen windisül bánt a beadókkal; vagy a kifizetéssel megbizott ügyész, vagy a becselő fegyverműves nem volt ott, mikor legtöbb beadó tömeglett össze; sőt ha ott voltak, a tömeg elől ügyész ur karon fogva sétált el a fegyverművessel, s így az ár kifizetése elmellőztetett. Találkoztak, kik ötször — hatszor megjelentek a kormányhatározta árért: de elpirongattak. Így történt az ő jegyzőkönyvük szerinti 36. szám alatti urral is.

Uram uram tán már föloszlott bizottmány uram! Ezen urak nem önöknek, hanem az álladalomnak hordták be fegyvereiket, és önök már még a beadók jelenlétében cserélgettek és válogattak maguknak azokból. A beadott fegyverek árát pedig az álladalom nem önöknek, hanem a beadóknak szánta.

Mi nominative kihirdetünk egy krajezárt, egy marok tépetet is, melly hozzánk az álladalom részére bejő: önök is tegyék azt azokkal legalább, kiknek fegyvereikért nem fizették meg a kormányrendelet árt, hogy tudhassák, hogy az elma-

radott ár a haza javára esett. Különben lehetetlen, hogy önök iránt a beadók bizalommal legyenek és be ne pereljék.

Önök még azzal is előálltak, hogy a szuronyos puskákért nem adatik ár, mert az szuronyos puska; hadseregi kardért nem, mert az katonáké volt; magán aczél kardért nem, mert az nem tisztnek való, vagy nem azok mintájára készült etc. . . ., de az álladalom minden darab használható fegyverre árt határozott, és önök azokért már alkalmasint jó rovást készítettek.

Miért nem adják a pénzt vagy a beadóknak, vagy az álladalomnak? a beadók mindkét esetben megnyugodnak; csupán azon mysterium nyugtalanítja őket, hogy az álladalom helyett mások szedheti az epret.

Ki szabad ám azt nominative hirdetni, ki, milly fegyvert adott be, ingyen-é, vagy milly árt kapott; hogy így a beadók a dolog állását látván, ne kénytelenitessenek önöket gyanusítani és önöknek minden lépéséért panaszra szaladgálni a felelős ministeriumhoz, hogy máskor felelős fegyverbeszedő bizottmány neveztesse ki.

Tegnap délután egy vad réce mutatkozott a Dunán, a lánchidon alul, mellyet megfogni akarván, két honvéd és három gyermek, kik mulatságból csolnakáztak, ladikjukkal a vízi hős felé közelegtek, s az elégett hajóhidnak valamely el nem égve vízszinig láncestul fenlebegő fa romához ütődvén, a csolnak felfordult a Duna közepén. A szerencsére gyorsan érkezett segély megmenté a két honvédet, kik magukon tudtak kissé segíteni a vízben, de a három gyengébb gyerkőcz a hullámok közt adta ki lelkét.

Egyik honvédnek levetett atillája a csolnak fölfordulásakor elindult a vizen Szerbország felé, s utána kiáltott az egy üngben maradt honvéd: „Nem sokáig fog téged a rácz katona hordozni, nem sokára ott leszek én és leveszek róla; de tudom istenem, hogy ezért akkor majd jól kiporollak!”

Veszprém, junius 3-ikán 1849.

(Nem érdemes olvasni.)

Most jövök édes hazám függetlensége örömmünnepéről és lehangoltabb kedélyvel, vérzőbb szível, vallásom jövendője felőli aggodóbb lélekkel akkor sem térék istenem templomából vissza, mikor ott Windischgrätz parancsai s serege győzedelmei hirdették. E napnak függetlenségünk kihirdetése fölötti öröm- és hálaünnepnek kelle lennie; ennek kelle lennie főleg a katolikusok egyházaiban, mert hazánk függetlenségének kihirdetése által ki lön hirdetve, és egy független szabad nemzeti kormány által garantirozva a katholika egyház függetlensége és szabadsága is, a melly egyház a habsburg-lothringi ház kegyuralma alatt csak nyomoru alattvaló, csak eseléd volt s mellynek főnökei ama ház apostoli küldetése

alatt csak szolgák, bérenczek, eszközök, gyakran — mint épen most is — ép elienkezői voltak annak, a minnek lenniök kellett volna.

A katholika egyházakban sokkal hangosabban kellene harsogni a „te deum“-nak, mint egyéb vallásbeliekben, mert ezek ugy is föl tudák tartani szegénységükben is a szabadság drága kincsét, elhagyatottságukban is a függetlenség méltóságát, midőn a mi kezeinkből természeti jogaink kivéttve s egykor hálaadatosságból az uralkodóknak átengedve, tulajdon magunk elnyomatására, demoralisatiókra használtattak föl, a minnek következménye lett, hogy papjaink főleg a főbbek, a haza függetlenségének, ha ellenségei nem lettek is, de őszinte baráti sem.

Ünnepélyünk vezérszemélyei Hosszu Márton kanonok mint miséző, és Erdélyi Ferencz titoknok-jegyző, archivarius, bibliothekarius, protokollista, cerimoniarius, theologiai tanár, stb. stb. mint szónok, voltak; valóságos satyrái — ismer-ven feketesárga érzéseiket, — hazánk függetlensége ünnepének! Ugyan minő lélekkel vállalhatták el e jó urak e nagy napon az illy szerepet, hiszen már föllépésük maga kész compromissiója vala az igazság és egyenesség érdekének? De hát ha még a szónoklatot akarnánk vizsgálgatni vagy épen taglalgatni. Ez egy mesterségesen készült „ibis redibis nunquam in bello peribis.“ Valóban szeretném ismerni az egész tömördek sokaságu, mindennemü rangu, elvü, műveltségü hallgatóságban, ki nekem az érdekelt szónokon — vagy a talán részt vett munkatársak és programkészítőkön kívül meg tudná mondani, ha e beszéd a magyar haza függetlensége mellett vagy ellene tartatott-e? Nehéz volna valóban a felelet, ismervén a szónok elveit és szem előtt tartván a szerepet, mellyet önként vállalt el. — Istenem! istenem! és illyesminek épen a katholika egyházakban kell történni! És illyesekből hozzon azután a világ ítéletet a kath. clerus gondolkodásáról, érzéséről! Én legalább vallásomnak nem kevesebé levén tisztelője és pedig meggyőződésből, mint hive szeretett hazámnak, az illy tolmácsolása ellen egyházam szolgáinak érzése ügyében nyíltan s legünnepélyesebben óvást teszek, ismertebb ezen megye alsóbb rendü papságának és így a közértés és vélemény képviselőjének hazafiúi érzete századok óta, hogy sem illy beszédeket magáéivá fogadhasson.

De hát ugyan miért lelkesültebbek a más hitvallások lelkeszei hazánk érdekében? Miért szólnak azok nagyobb buzgósággal, nyíltan hazánk függetlensége mellett, midőn ők e hazának sokkal kevesebb hálaadatossággal tartoznak a mieinknél? Nem akarom most ennek okait fejtegetni, csak egy régi diák közmondást említek meg, melly azt tartja, hogy „a fejtől büdös a hal.“ Legyen csak független, szabad a katholika egyház, mint szabadok a többiek a hazában; adassék neki vissza ama természeti joga, hogy maga választhassa magának főnökeit, hivatalnokait; s meg fogja látni a haza, hogy a kath. egyház erős és megdönt- hetetlen támasza leend életerejénél fogva e hazának — örökre!

De e jogába helyezze ám őt a kormány vissza minél előbb; és midőn főnökei, szolgálai közül né-

